

XLII. mezinárodní konference archeologie středověku České a Slovenské republiky s hlavním zaměřením Člověk před hradbou a za hradbou

Brtnice 20.–24. září 2010

PROGRAM

POŘADATELÉ:

MUZEJNÍ
A VLASTIVĚDNÁ
SPOLEČNOST

PROGRAM

XLII. mezinárodní konference archeologie středověku České a Slovenské republiky s hlavním zaměřením Člověk před hradbou a za hradbou

Brtnice 20.–24. září 2010

Porádá Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity ve spolupráci s Městským úřadem v Brtnici, Muzeem Vysočiny v Jihlavě, Moravským zemským archivem v Brně – Státním okresním archivem v Jihlavě a Muzejní a vlastivědnou společností v Brně

Místo konání: Brtnice u Jihlavy, Kulturní dům – divadelní sál

Pondělí 20. září 2010

10. 00–12.00 Registrace účastníků konference v Kulturním domě Brtnice

12.30–13.00 Zahájení konference

Program přednášek

13.00–13.30 Alexander T. Ruttkay, SR, Stav výskumu hradov na Slovensku

13.30–14.00 Michal Slivka, SR, Vrcholnostredoveké fortifikácie na Slovensku
(Výsledky doterajších výskumov k poznatkom každodenného života
v nich)

14.00–14.30 Tomáš Durdík, ČR, K problematice možného ovlivnění stredoevropské
hradní architektury křížovými výpravami

Hrady ve Svaté zemi vystavěné a užívané účastníky křížových výprav představují blyštivý a fascinující fenomén, který přitahoval evropské kastellologické bádání od jeho počátků. Výsledkem této fascinace v 19. a počátkem 20. století bylo silné a nekritické přecenění vlivu hradní architektury ve Svaté zemi na vývoj evropského hradního stavitelství. Vcelku zákonitě pak následovalo období počínající detailnějším studiem jednotlivých objektů silně ovlivněného kritického přístupu a spíše odmítání. Současný stav je realističtější a ovlivnění v různých směrech ne vždy bez problémů a přesvědčivě připouští.

Článek nejprve sumarizuje vědomosti o druzích kontaktů stredoevropských, především českých válečníků jak přímo se Svatou zemí, tak s oblastmi, které mohly být odsud bezprostředně ovlivněny.

PROGRAM

Pak postupně rozebírá problematiku jednotlivých projevů (flankovací systémy, vznik francouzského kastelu, oktogonální věž, bosované kvádry, čtverhranná obytná věž, střelný, pětiboké věže atd.), které bývají více či méně oprávněně považovány za přejaté či ovlivněné ze Svaté země.

Shrneme-li výše uvedený velmi stručný výběr z pozorování, která umožňuje současný zajisté nízký uspokojivý stav poznání jak středoevropské, tak předovýchodní hradní problematiky, je možno konstatovat, že přes nesporné kontakty byl vliv křížových výprav na středoevropskou hradní produkci v nejlepším případě stopový a různě zprostředkovaný. Co se četných jednoznačných proklamací dosavadní zejména (ale nejen) starší, především romantismem, snahou o zjednodušující pohled a nedostatkem relevantních informací zatížené literatury dotýče, bylo zjevně přání otcem myšlenky. Není však pochyb o tom, že každá z otázek, jichž se bylo možno v rámci tohoto textu jen letmo dotknout, by si zasloužila samostatnou hlubší, nepochybně ovšem velmi pracnou pozornost.

14.30–15.00 **diskuse**

15.00–15.30 *prestávka*

15.30–16.00 **Miroslav Plaček, ČR, Sídlo, město, refugium – možnosti a realita ochrany středověké populace**

U každé z kategorií opevněných lokalit převažovala určitá funkce a také proto je jejich využití pro ochranu širší sféry populace rozdílné. Jednak je omezovala kapacita ploch pro umístění lidí, jednak postoj disponentů k tomuto počínání. Sídla šlechty byla již kvůli velikosti užívána méně než hradební sídliště. Nepochybná a jen výjimečně nerealizovaná je funkce apriorně refugiálních objektů. Doložitelné je to na celé řadě příkladů z historie.

16.00–16.30 **Zdeněk Měřínský, ČR, Hrad Rokštejn, výsledky a další perspektivy výzkumu**

Výzkum na hradě Rokštejně (K. ú. Panská Lhota, město Brtnice, Morava) probíhá od roku 1981, zpočátku jako záchranný, nyní školní prováděný ÚAM FF MU v Brně. Přinesl obrovské množství poznatků o stavebním vývoji lokality i předmětů hmotné kultury a ekofaktů, které jsou průběžně zpracovávány. V posledních letech se objevily soustředily v souvislosti s památkovou obnovou a konzervací hradní zříceniny do úseku západního parkánu pod dolním palácem, severního prostoru dolního paláce, mezi dolní palác a horní hrad a severní části budovy C v severovýchodním nároží nádvoří dolního hradu. Dendrochronologické datum a revize nálezových situací dovolily rozdělit I. stavební fázi hradu na časové úseky IA a IB (po roce 1307).

PROGRAM

16.30–16.45 **Jana Mazáčková, ČR, Rokštejn – zpracovávání archeologických dat a jejich vyhodnocení v prostředí GIS**

Dlouholetý archeologický výzkum areálu hradu Rokštejna nashromáždil veliký soubor dat, jejichž uchopení a analýza přesahuje možnosti jedince. Digitalizace a formální sjednocení popisu terénních situací se základním vývojovým schématem hradu usnadňuje vyhodnocení uvnitř i vně opevněného areálu. V nejbližším okolí hradu probíhá terénní prospekce a mapování zjištěných antropogenních zásahů, které jsou opět vyhodnoceny v prostředí GIS a poskytují v případech obléhacích poloh vyšší možnosti zobrazení, vyhodnocení i predikce.

16.45–17.00 **Jan Vinař, ČR, Konzervace hradu Rokštejna**

Výzkum na hradě Rokštejně (k. ú. Panská Lhota, město Brtnice, Morava) probíhá od roku 1981, zpočátku jako záchranný, nyní školní prováděný ÚAM FF MU v Brně. Přinesl obrovské množství poznatků o stavebním vývoji lokality i předmětů hmotné kultury a ekofaktů, které jsou průběžně zpracovávány. V posledních letech se odkrývají soustředily v souvislosti s památkovou obnovou a konzervací hradní zříceniny do úseku západního parkánu pod dolním palácem, severního prostoru dolního paláce, mezi dolní palác a horní hrad a severní části budovy C v severovýchodním nároží nádvoří dolního hradu. Dendrochronologické datum a revize nálezových situací dovolily rozdělit I. stavební fázi hradu na časové úseky IA a IB (po roce 1307).

17.30–18.30 **prohlídka zámku Brtnice**

18.30–22.00 **poznání na malé občerstvení starostou města Brtnice Stanislavem Jirků a předsedou ZD Brtnice Josefem Kovářem**

Úterý 21. září 2010

Hrady a fortifikace

8.30–8.45 **Drahomíra Frolíková-Kaliszová, ČR, Výsledky výzkumu opevnění Pražského hradu v roce 2010**

V lednu a únoru t. r. probíhal výzkum ve Středním křídle Pražského hradu. Při něm byly odkryty zbytky dvou až tří fází opevnění na šíji ostrožny. V základové řadě kamenné zdi (plenty) pojené hlínou, ležel kámen s rytinou.

8.45–9.00 **Bořivoj Nechvátal, ČR, K středověkému opevnění Vyšehradu**

Přehled dosavadních poznatků archeologických a historických o opevnění Vyšehradu získaných dlouhodobým výzkumem lokality.

PROGRAM

- 9.00–9.15 **Jan Hasil, ČR – Frank Bier, Německo, 99 let výzkumů na Chebském hradě – současný stav poznání a perspektivy do budoucna, projekt stavebněhistorické dokumentace pomocí laserového skenování (99 Jahre Grabungen an der Egerer Burg – Bestandsaufnahme und Perspektiven, Laser Scan-Projekt Eger)**

Příspěvek je představením společného disertačního projektu obou autorů na OFU Bamberg, v jehož rámci zamýšlejí autoři jednak kompletní revizi všech dosavadních archeologických výzkumů v areálu hradu, které přes svou 99 let dlouhou tradici doposud postrádají souhrnné vyhodnocení (J. Hasil), jednak komplexní stavebněhistorickou analýzu areálu, k jejímuž provedení použijí v ČR na celý stavební komplex doposud nepoužitou dokumentační metodu laserového skenování (F. Bier).

- 9.15–9.30 **Josef Hložek – Petr Menšík – Roman Krivánek, ČR, Kozí Hrádek, okr. Tábor – předhradí, nebo bezprostřední ekonomické zázemí hradu**

Referát je zaměřen na možnosti hodnocení podoby a formální struktury menšího, zejména díky pobytu Mistra Jana Husa známého středověkého hradu, s cílem definice a klasifikace jeho jednotlivých částí na základě nově provedeného povrchového a geofyzikálního průzkumu.

- 9.30–9.45 **Ivan Peřina, ČR, Hrad Hamrštejn, stavebně historický průzkum**

Představení výsledků stavebně historického průzkumu s důrazem na řešení otázek stavební podoby hradu a pokusem o nastínění jeho postavení ve středověkém Ponisí.

- 9.45–10.00 **Miloš Kudrnovský – Josef Švejnoha – Renata Tišerová – Renata Veselá, ČR, Dokumentace hradu Hamrštejna pomocí totální stanice a fotogrammetrie**

Příspěvek bude zaměřen na metodu dokumentace jmenovaného hradního areálu prováděného v průběhu let 2008–2010.

- 10.00–10.15 **Martin Čechura, ČR, Raně středověké sídlo (?) u kostela Nanebevzetí Panny Marie v Bukovci**

V průběhu záchranného archeologického výzkumu románského kostela Nanebevzetí Panny Marie v Bukovci (okr. Domažlice) byly nalezeny základy románské architektury, přiléhající k severní stěně kostela. Dispozice, technologie i keramický inventář naznačují spíše profánní využití této stavby.

- 10.15–10.30 **diskuse**

- 10.30–10.45 ***přestávka***

PROGRAM

10.45–11.00 Petr Hejhal – Petr Hrubý, ČR, Úvaha o menších hrádcích na hornických a hutnických lokalitách středověku; aneb kdo stojí před hradbou a kdo stojí za hradbou...

Předmětem úvahy jsou funkce převážně menších hrádků na hornických, úpravnických a hutnických lokalitách ve středověku. Jako příklady na našem území lze uvést třeba drobné hrádky Plandry/Vyskytná nad Jihlavou, Černov – Cvilínek, Šlapanov – Oißiedlerteich, Termesivy – Hadrburk (Českomoravská vrchovina). V zahraničí pak třeba hrádky na lokalitách Birchiburg Schwarzwald, Ullersberg a Fürstenberg (saské Krušnohoří) nebo Brandes en Oisans (Francouzské Alpy). Vztahy opevněných lokalit a hornictví se zabýval Wolfgang Schwabenicky. Z hlediska spíše menších hrádků nás zaujmou především nápadně malé rozměry, neumožňující uplatnění většího množství obránců a naopak umožňující úspěšné napadení i s menším počtem útočníků. Druhou okolností je v naprosté většině zcela nevhodná strategická poloha. Hrádky se snaží být co nejbliže těžebním a zpracovatelským provozům i za cenu úplného ignorování strategických možností, které okolní krajinný reliéf nabízí. Stále se tak objevuje otázka, která je v dosavadních zpracováních tu více tu méně v popředí, a sice funkce těchto hrádků. Vedle residenčního významu některých z nich, popřípadě významu při ochraně vyhutněného kovu, personálu před vnějším napadením, se rýsuje ještě třetí možnost. Tou je v zásadě represivní funkce jakési opevněné „policejní stanice“, namířená naopak proti personálu a obyvatelům hor a hutí v případě trestné činnosti (krádeže, násilná trestná činnost, zhářství), nepokojů či jiného narušování řádu, k čemuž v tomto sociálním prostředí docházelo často.

11.00–11.15 Pavel Bolina – Dušan Cendelín, ČR, Úloha hradů Lukov a Brumov v systému komunikací jihovýchodní Moravy

Lukov a Brumov mezi moravskými hrady vykazují za několik posledních desetiletí jeden z nejvýraznějších posunů poznání. Díky archeologickým výzkumům, ale i novému rozboru písemných pramenů se Lukov a Brumov zařadily k nejstarším zděným hradům českého středověkého státu. Příčiny jejich rané výstavby a důvody situování do míst, kde se nacházejí, však dosavadní bádání neobjasnilo. Autoři se snaží alespoň částečně odpovědět na tyto nejzákladnější otázky pomocí rozboru komunikační sítě jihovýchodní Moravy.

11.15–11.30 Zdeněk Vácha – Radim Vrla, ČR, Ke středověké a raně novověké podobě hradu v Uherském Ostrohu

Při probíhajících stavebních úpravách zámku byly nalezeny doposud neznámé gotické články a prvky, které podnítily další zkoumání stavebních dějin této významné východomoravské památky, zejména období středověku a raného novověku. V této souvislosti mohl být stavební vývoj sídla i jeho dobový kontext upřesněn.

PROGRAM

11.30–11.45 **František Kostrouch, ČR, Nové poznatky archeologie k tvrzi a městečku Čejkovice**

Archeologické výzkumy Masarykova muzea v Hodoníně v letech 2006–2009 přinesly řadu nových překvapivých zjištění k poznání sídelní struktury středověkých Čekovic na Hodonínsku. Jedná se především o výzkum nádvoří tvrze/zámku, kde již ve 13. století existovala templářská komenda. V městečku pod tvrzí pak výzkumy umožnily prozkoumat dvě původně středověké parcely, veřejná prostranství, i zaniklý hřbitov u kostela sv. Kunhuty. Vedle vrcholně a pozdně středověkého osídlení se stopami zemědělských a řemeslnických aktivit se podařilo zachytit v centru Čekovic také stopy předlokačního osídlení.

11.45–12.00 **Pavel Šlězár, ČR, K lokalizaci (Nového) Hrádku v Olomouci aneb byly v Olomouci dva hrady?**

Z písemných pramenů z rozmezí let 1213 až 1251 je v Olomouci zmiňována existence (Nového) Hrádku, přičemž termín „castrum“ dokládá, že šlo o hradní sídlo. Snahy lokalizovat polohu (Nového) Hrádku jsou i po půl století odborných diskusí nad touto problematikou nejednoznačné. Kombinace rozborů písemných pramenů, stavebně-historických průzkumů a archeologických výzkumů vnáší do problematiky nový pohled a předpokládá existenci dvou hradů v Olomouci v době 1. poloviny 13. století.

12.00–12.15 **Tatiana Štefanovičová, SR, Bratislavský hrad a podhradie**

12.15–12.30 **Denisa Divileková – Katarína Harmadyová, SR, NKP hrad Devín – najnovšie výsledky výskumu na hornom hrade**

Prezentácia archeologického výskumu horného hradu v rokoch 2008–2010, počas ktorého boli odkryté doposiaľ nepreskúmané terasy horného hradu. Boli tu zistené viaceré stavebné fázy zo 14.– 17. storočia a získaná tomu zodpovedajúca materiálna kultúra.

12.30–12.45 **Ján Beljak – Noémi Pažinová – Pavol Maliniak, SR, Zvolenský Pustý hrad vo svetle archeologického bádania od 19. storočia dodnes**

Cielom príspevku je sprístupnenie nových poznatkov o dejinách archeologického výskumu na Pustom hrade vo Zvolene. Počiatky vedeckého záujmu o túto lokalitu sú spojené s dielom polyhistora Mateja Bela. V rámci rozvoja bádania v 19. storočí možno pozorovať rôzne koncepcie dejín hradu. Porovnanie prác regionálneho i celouhorského zamerania umožňuje sledovať vývoj od romantizujúcej mytológie až po dôsledný vedecký záujem o lokalitu. S osobitným zretelom budú hodnotené názory a zistenia autorov z okruhu národného obrodovania (napr. S. Chalupka, J. Bánik, V. Fajnor), ako aj oficiálnych uhorských autorov (napr. Ch. Zipser, K. Szepesházy, A. Mednyánszky).

PROGRAM

12.45–13.00 **diskuse**

13.00–14.30 ***o b ě d***

14.30 **sraz na nám. v Brtnici před radnicí, odjezd k prohlídce hradu Rokštejn**

17.00–21.00 **Panelová diskuse, Kulturní dům Brtnice**

ÚČASTNÍCI PANELOVÉ DISKUSE

- 1) Mária Bielich – Peter Bednár: Výskum gotickej priekopy Nitranskeho hradu
- 2) Milena Bravermanová: Fragment pohřebních šatů a závoj z rakve českých královen z královské hrobky v katedrále sv. Víta
- 3) Ladislav Čapek: Studium sídelních struktur na Českobudějovicku v raném a vrcholném středověku na základě výpovědi písemných, archeologických a stavebně historických pramenů
- 4) Lukáš Funk: Metodika nedestruktivního výzkumu vesnic středověkého původu zaniklých po roce 1945
- 5) Lucie Galusová: Možnosti studia středověkých vodních mlýnů z písemných pramenů
- 6) Lukáš Holata: Studium změny sídelních forem na příkladu ZSV Kamenice (okr. Plzeň-jih)
- 7) Lukáš Holata – Pavel Vařeka: Charakter osídlení v zázemí cisterciáckého kláštera v Nepomuku. Případová studie zaniklého dvora Malešov
- 8) Jozef Hošo: Uskladňovanie obilovín v historickom jadre stredovekej Trnavy
- 9) Lucie Korbová Procházková: Roudnička, okres Příbram – „první archeologicky zkoumaná zaniklá středověká vesnice v Čechách“
- 10) Tomáš König: Objekt č. 9/07 z Nitry-Mlynov
- 11) Irena Loskotová – Miroslava Šudomová: Archeologie v Internetové encyklopedii dějin Brna
- 12) David Merta – Marek Peška – Miloš Tejkal: Dokumentace hradů Lipnice nad Sázavou a Zubštejn formou 3D laserscaningu
- 13) Martin Omelka – Otakara Řebounová – Pavla Beran-Cimbůrková – Lucie Čiháčková: Rakovník – areál zaniklého hřbitova u kostela sv. Bartoloměje
- 14) Čeněk Pavlík: Soubor kachlů z hradu Lukova objevený během rekonstrukčních prací
- 15) Michal Rak: Možnosti archeologického poznání novodobých polních fortifikací na příkladu lokality z 30. let 20. století
- 16) Matěj Ruttkay: Záchraný archeologický výskum v Trenčíně
- 17) Pavel Vařeka – Lukáš Holata – Petr Rožmberský – Zdenka Schejbalová: Středověké osídlení Rokycanska
- 18) Jakub Vrána: Předběžné výsledky ze záchraného výzkumu v Olomouci-Slavoníně, raně středověká osada
- 19) Věra Šlancarová – Martin Omelka: Špendlík před hradbou a za hradbou

PROGRAM

Středa 22. září 2010

- 8.00–18.00 **Celodenní exkurze po trase Brtnice – Polná (hrad, město, židovské město) – Příbyslav (zámek – Hasičské muzeum) – Ronov nad Sázavou (zřícenina hradu) – Žižkovo Pole (Žižkova mohyla na údajném místě úmrtí) – Havlíčkova Borová (rodný domek K. Havlíčka Borovského) – Dolní Krupá (muzeum – nálezy z hradu Ronovec) – Lipnice (hrad) – Brtnice**
- 19.30 **Společenský večer v Kulturním domě Brtnice**

Čtvrtek 23. září 2010

- 9.15–9.30 **Mazáčková, Jana – Vítkovič, Vítězslav – Vohryzek, Stanislav – Zimola, David: Povrchová prospekce zaniklé středověké vsi Bradlo a její vyhodnocení**

Příspěvek se zabývá zpracováním dat získaných terénní prospekci v prostoru zaniklé středověké vsi Bradlo západně od města Jihlavy. Základní vyhodnocení terénních relikvů doplňuje soubor získaných kovových i keramických artefaktů. Samotná lokalizace se odlišuje od v odborné literatuře již uváděné ZSV Bradlo. Historickou analýzu písemných pramenů zatěžuje další stejnojmenná lokalita. Území Bradelského lesa prozatím umožňuje naplno zkoumat terénní relikvy areálu zaniklé středověké vsi a systému úvozů narušených lesním hospodářstvím z konce 19. století. Podmáčený terén lokality v blízké době povede k těžbě vzrostlého lesního porostu.

- 9.30–9.45 **Antonín Zůbek – David Merta – Lucie Černá: Rumberk, ke vzhledu dřevohliněných feudálních sídel**

V roce 2009 se uskutečnil v prostoru jádra hradu Rumberku revizní archeologický výzkum. V místech recentních výkopů byly položeny čtyři sondy, které měly za úkol ověřit stratigrafii. Cílem příspěvku je referovat o dosažených zjištěních.

- 9.45–10.00 **Miroslav Dejmal – David Merta, ČR, Počátky hradu ve Veselí nad Moravou**

Rekonstrukci procházející zámek ve Veselí nad Moravou přinesl neočekávaně (?) množství pozoruhodných informací k původnímu hradu, jenž byl založen někdy kolem roku 1250. Příspěvek si klade za cíl seznámit s předběžnými výsledky a interpretacemi ke středověkým dějinám areálu.

PROGRAM

10.00–10.15 Miroslav Dejmál – David Merta – Hynek Zbranek, ČR, Ke stavebním dějinám tvrzí v Kestřanech

V rámci rekonstrukcí Dolní a Horní gotické tvrze v Kestřanech byl v uplynulých třech letech prováděn i archeologický výzkum, který přinesl zajímavé informace o jejich nejstarším stavebním vývoji.

10.15–10.30 Miroslav Dejmál – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška, ČR, Poznámky k hradu v Břeclavi

Dva záchranné archeologické výzkumy probíhající při rekonstrukci areálu zámku nám dovolují vyslovit se v některých aspektech ke středověkým dějinám břeclavského hradu, z něhož byl zámek v renesanci přebudován. Nejstarší podoba hradu i přes některé nově získané poznatky však doposud uniká.

10.30–10.45 diskuse

10.45–11.15 *prezentace*

Vesnická sídliště a osídlení, města, městské fortifikace

11.15–11.30 Milan Procházka, ČR, Nově zjištěné mladohradištní sídliště v Čelechovicích, okr. Kladno

Príspevok prináša nové drobné poznatky k mladohradištnímu osídlení získané díky záchrannému archeologickému výzkumu prováděnému v letech 2009–2010.

11.30–11.45 Martin Miňo, SR, Niekoľko postrehov k fortifikačným prvkom stredoslovenských banských miest

Cieľom práce je poukázať na niektoré zvláštnosti vo vývoji mestských fortifikácií v oblasti stredoslovenských banských miest, ako aj vzájomne porovnať vývoj opevnení medzi jednotlivými mestami. Príspevok sa zaoberá najmä oblasťou Zvolenskej kotliny a teda mestami Zvolen a Banská Bystrica, okolité banské mestá ako Banská Štiavnica, Kremnica, Lúbetová, Krupina a Brezno tvoria porovnávaciu databázu. Súčasťou problematiky je aj vyhodnotenie niektorých dôležitejších archeologických nálezov fortifikačných konštrukcií.

11.45–12.00 Michaela Selmi Wallisová, ČR, Vliv výstavby staroměstské hradby na strukturu osídlení pražských Opatovic a jejich okolí

Výstavba staroměstských hradeb králem Václavem I. velmi důkladně zasáhla do struktury osídlení na straně vnitřní i venkovní. Ukázka konkrétních dopadů bude analyzována na základě výsledků archeologických výzkumů prováděných v prostoru na jih od hradby autorkou v dobách, kdy pracovala v Národním památkovém ústavu. Vedle pauperizace Opatovic bude věnována pozornost i poloze židovského hřbitova.

PROGRAM

12.00–12.15 **Zdeněk Schenk – Jan Mikulík, ČR, Nové poznatky k vrcholně a pozdně středověkému osídlení uvnitř a vně hradeb města Přerova**

12.15–12.30 **Zdeněk Schenk – Jan Mikulík, ČR, Lipník nad Bečvou ve světle nových archeologických výzkumů**

Město Lipník nad Bečvou, založené na trase obchodních cest v jižní části Moravské brány, svým historickým jádrem a majestátním pozdně gotickým fortifikačním systémem představuje vedle Přerova a Hranic po právu jednu z perel dolního Pobečví. Přes svůj nesporný význam zůstal do konce 90. let 20. století archeologicky nepoznán. V souvislosti s nárůstem stavebních aktivit a důkladným zajišťováním archeologických dohledů na území města se daří alespoň částečně smazat tento dluh minulosti.

12.30–12.45 **František Gabriel – Lucie Kursová, ČR, Středověký městský dům v České Lípě**

Pro středověkou Českou Lípou jsou charakteristické dva typy domů. Výsledky jednotlivých stavebně historických průzkumů a archeologické výzkumy, doplněné o povrchový průzkum dalších objektů dovolují vytvořit ideální model jejich stavební podoby.

12.45–13.00 **diskuse**

13.00–14.30 ***oběd***

Sakrální architektura a objekty

14.30–14.50 **David Zimola, ČR, Vesnická sakrální architektura na Českomoravské vrchovině ve středověku**

Referát shrnuje výsledky archeologických výzkumů venkovských kostelů především v centrální části Českomoravské vrchoviny v posledním desetiletí. Ty přinesly řadu poznatků o stavebněhistorickém vývoji jednotlivých objektů ve vztahu ke kolonizaci kraje ve 13. století a také o přestavbách v období vrcholného středověku, resp. novověku. Nezanedbatelná byla i dokumentace archeologizovaných i nadzemních stavebních konstrukcí, evidence movitých archeologických nálezů a sledování způsobů pohřbívání. Příspěvek si dále všímá prostorových vztahů mezi sakrální a profánní architekturou v rámci jednotlivých sídel.

PROGRAM

14.50–15.10 Zdeněk Schenk – Jan Mikulík, ČR, **Nové objevy v areálu bývalého cisterciáckého konventu na Velehradě**

V souvislosti s prováděnými opravami baziliky Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě je od podzimu 2009 v areálu tohoto bývalého cisterciáckého kláštera realizován archeologický dohled nad stavebními pracemi. S výsledky jeho první etapy seznamuje tento příspěvek.

15.10–15.30 Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška, ČR, **Neznámý (přemyslovský?) palác v areálu benediktinského kláštera v Třebíči**

Při záchranném archeologickém výzkumu doprovázejícím odvodnění jižní ohradní zdi areálu bývalého benediktinského kláštera v Třebíči se podařilo zachytit pozůstatky neznámé palácové stavby. Její počátky sahají někam k přelomu 12./13. století, zanikla zřejmě za česko-uherských válek.

15.30–15.50 Petr Holub, ČR, **Letní sídlo markraběte Jana Jindřicha v Brně-Králově Poli**
Nejnovějšími archeologickými výzkumy v areálu kartuziánského kláštera v Králově Poli v Brně byly odkryty pozůstatky zástavby, o níž lze v současné době tvrdit, že předcházela založení kláštera r. 1375. Jedná se o příbytek markraběte Jana Jindřicha věnovaný zakládanému klášteru?

15.50–16.05 Zdeněk Schenk – Jan Mikulík – Dalibor Janiš – Radim Vrla, ČR, **Výzkum farního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Horní Moštěnici**

16.05–16.20 **diskuse**

16.20–16.40 *přestávka*

16.40–17.00 Klára Fűrýová, SR, **Románsky kostol v Rákoši**

Výskumom kostola Najsvätejšej Trojice v obci Rákoš, okres Revúca sa zistilo, že kostol, ktorý sa v písomných správach spomína prvý krát v roku 1318, vznikol ešte pred koncom 13.storočia. Vybudovali ho na mieste zaniknutých železiarskych pecí z 11.–12. storočia.

Pôdorys pôvodnej stavby s obdĺžnikovou loďou a mierne podkovovitou apsidou sa od výstavby nezmenil, iba krátko po vybudovaní bola k severnej strane apsidy pribudovaná sakristia.

Interiér je bohato zdobený stredovekou nástennou maľbou. V 18. storočí v ňom umiestnili veľmi honosné barokové oltäre.

PROGRAM

17.00–17.20 Štefan Oriško, SR, K problematike středovekého portálu klášterného kostola v Šahách

Západný portál kostola premonštrátov v Šahách je významnou stredoeurópskou pamiatkou 13. storočia. Referát predstaví výsledky prieskumu portálu, najmä nálezy pôvodných detailov a jeho novšie úpravy.

17.20–17.40 Milan Hanuliak – Alena Šefčáková, SR, Vrcholnostredoveký objekt s telom zomrelého zo Senca-Svätého Martina

Z rurálneho sídliska z 11.–12. stor. sa preskúmalo 17 objektov. Najväčší význam má obilná zásobníca 5/77. V jej výplni sa vo výnimočnej polohe našla kostra dospelého muža. Interpretácia analogických spôsobov uloženia zomrelých zo súvekých lokalít.

17.40–18.00 diskuse

Pátek 24. září 2010

Hmotná kultura

8.30–8.50 Petr Žákovský, ČR, Analýza železných artefaktů z Nedakonic. Příspěvek k lokalizaci husitského Nového Tábora

V příspěvku je rozebrán soubor železných předmětů, které byly vesměs objeveny v 50. letech při výzkumu V. Fialové, které mohou přispět ke konečné lokalizaci centra radikálního husitství na Moravě tzv. Nového Tábora u Nedakonic.

8.50–9.10 Milan Procházka, ČR, Vrcholně a pozdně středověká keramika z městečka Kralovice a okolí, okr. Kladno

Referát obeznámuje s podobou vrcholně a pozdně středověké keramiky z prostředí a okolí středověkého městečka.

9.10–9.25 Marián Čurný – Peter Nagy, SR, Středoveké a novoveké keramické potrubia zo Slovenska

Príspevok ponúka prvý celistvejší pohľad na nálezy, triedenie a datovanie keramických vodovodných a dymovodných potrubí zo Slovenska zo širšieho časového horizontu (13.–19. storočie).

9.25–9.40 diskuse

PROGRAM

9.40–10.00 *přestávka*

10.00–10.20 **Monika Martinisková, SR, Nálezy dlaždic z hradu Rokštejn a pokus o rekonstrukci podlahy v dolnom Paláci**

Článek bude súhrnne informovať o nálezoch dlaždíc z hradu Rokštejn. Bude taktiež venovaný ikonografickému rozboru motívov vyobrazených na dlaždiciach ako aj technologickému rozboru dlaždíc. Bude sa snažiť pomocou dosiaľ objavených podláh in-situ rekonštruovať dláždenú podlahu v dolnom paláci hradu Rokštejn.

10.20–10.40 **Mária Smoláková, SR, K ikonografii zobrazenia Bitka dvoch mužov (hráčov)**

Význam zobrazenia Bitka dvoch mužov, najčastejšie hráčov, jeho varianty na stredovekých kachliciach, výskyt v nástennej maľbe, grafike, v kamenárskych reliéfoch.

10.40–10.55 **diskuse**

10.55–11.15 **Ukončení konference**

